כל שעה פרק שני פסחים

ובית הלל מתירין. טעמא דבית הלל כדאמרינן (כילה דף יז.) מערמת אשה ואופה תנור מלא ככרות אע"פ שאין צריכה רק לככר אחד אכל למלאות התנור פעם אחרת ליכא מאן דשרי[מ]:

תנא בפסח קאי. תימה דלא משמי הכי גריס ערבי פסחים (לקמן לט:) דפריך מאי מיריא ערבי פסחים וכו' וי"ל דהתם פריך משבת דהוי בכל שבוע ולא שייך לשנויי דנקט ערבי פסחים משום דתנא בפסח קאי[מא]:

ותנא

ובית הלל מתירין וכמה פת עבה א"ר הונא טפח שכן מצינו בלחם הפנים טפח מתקיף לה רב יוסף [א]אם אמרו בזריזין יאמרו בשאינן זריזין אם אמרו בפת עמילה יאמרו בפת שאינו עמילה אם אמרו בעצים יבשין יאמרו בעצים לחים אם אמרו בתנור חם יאמרו בתנור צונן אם אמרו בתנור של מתכת יאמרו בתנור של חרס אמר ר' ירמיה בר אבא שאילית את רבי ביחוד ומנו רב איבא דאמרי [ב]רב ירמיה בר אבא אמר רב שאילית את רבי ביחוד ומנו רבינו הקדוש מאי פת עבה [ג]פת מרובה ואמאי קרו ליה פת עבה משום דנפישא בלישה ואי בעית אימא באתריה דהאי תנא לפת מרובה פת עבה קרו ליה מאי טעמא אי משום דקא טרח טירחא דלא צריך מאי איריא בפסח אפילו בי"ט נמי אין הכי נמי והאי תנא ביום טוב של פסח קאי תניא נמי הכי בית שמאי אומרים אין אופין פת [ד]עבה ביום טוב [ה]ובית הלל מתירין [ו]ת"ר [ז]יוצאין בפת נקיה [ח]ובהדראה ובסריקין המצויירין בפסח אע"פ שאמרו אין עושין סריקין המצויירין בפסח אמר רב יהודה דבר זה שאל בייתוס בן זונין לחכמים מפני מה אמרו אין עושין סריקין המצויירין בפסח אמרו לו מפני שהאשה שוהה עליה ומחמצתה אמר להם אפשר יעשנה בדפוס [ט]ויקבענה כיון [י]אמרו לו יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי בייתוס מותרין אמר רבי אלעזר בר צדוק פעם אחת נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל והביאו לפניו סריקין המצויירין בפסח אמרתי אבא לא כך אמרו חכמים [יא]אין עושין סריקין המצויירין בפסח אמר לי בני לא של כל אדם אמרו אלא של נחתומין אמרו איכא דאמרי הכי קאמר ליה לא של נחתומין אמרו אלא של כל אדם א"ר יוסי עושין סריקין [יב]כמין רקיקין ואין עושין סריקין [יג]כמין גלוסקאות (לא) [יד]ת"ר הסופגנין והדובשנין ואיסקריטין וחלת המסרת והמדומע פטורים מן החלה מאי חלת המסרת אמר רבי יהושע בן לוי זה חלוט של בעלי בתים אמר ריש לקיש הללו מעשה אילפס הן ורבי יוחנן [טו]אמר מעשה אילפס חייבין והללו שעשאן בחמה מיתיבי הסופגנין והדובשנין והאיסקריטין עשאן באילפס חייבין בחמה פטורין תיובתיה דרבי שמעון בן לקיש אמר עולא אמר לך רבי שמעון בן לקיש הכא במאי עסקינן שהרתיח ולבסוף הדביק אבל הדביק ולבסוף הרתיח מאי הכי נמי דפטורין אדתני סיפא עשאן בחמה פטורין ליפלוג וליתני בדידה בד"א כגון שהרתיח ולבסוף הדביק אבל הדביק ולבסוף הרתיח פטורין חסורי מחסרא והכי קתני בד"א שהרתיח ולבסוף הדביק אבל הדביק ולבסוף הרתיח נעשה כמי שעשאן בחמה ופטורין ת"ש[טז] [יז]יוצאין במצה הינא ובמצה העשויה [יח]באילפס הכא נמי שהרתיח ולבסוף הדביק מאי מצה הינא אמר רב יהודה אמר שמואל כל שפורסה ואין חוטין נמשכין הימנה אמר רבא [יט]וכן לחמי תודה פשיטא הכא לחם כתיב והכא לחם כתיב מהו דתימא הואיל וכתיב [יא]והקריב ממנו אחד

וכמה פת עבה עמילה. ואפי' הכי שרו בית הלל אכל טפי מטפח לא: **שכן מצינו בלחם הפנים.** שהוא אסור לבא חמץ כדאמרינן במנחות (מ.) כל המנחה אשר תקרינו וגו' [ויקרא ב] לרבות לחם הפנים לחמוץ לאחרה שלא יחמיצו ואפילו הכי עוני דפנותיו טפח דהיינו לחם שהיו לו פנים ואין פנים פחותין מטפח[יא]: **אם אמרו.** והתירו עוני טפח: **לזריזין.** כהנים שנקיאין בשימורו שלא יחמיץ יתירו לכל אדם שאינן זריזין: **בפת עמילה.** שאינה ממהרת להחמיץ שעמילתה מעכבתה. עמילה כריי"ח כדתנן (מנחות דף עו.) כל המנחות טעונין שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה: **בתנור חם.** בכל יום תמיד היו מסיקין תנור של מקדש לאפיית מנחות ולחמי תודה ושל מתכת היה כדאמר בזבחים בפ' דם חטאת (דף לה.): **בעצים יבשים.** שהיו מביאים לתוכן מימות החמה כדאמרינן בתענית (דף לא.) ממשקה עשר נאד ואילך משש כמה של חמה ולא היו טורחין עצים למערכה: **[ב]פת מרובה.** הרבה מרכין בימד ולאו משום חימוץ נקט לה ובחרכין דקיק קאמר ומשום דקא טרח טירחא דלא צריך הוא: **ביחוד.** בינו לבינו. רבינה דר' ירמיה רב רביה דרב רבינו הקדוש. לישנא אחרינא ביחוד בבכור כמו וידעו ביחוד ששם ארון נגנז (יומא דף נד.): **בגיסה.** כשלשין לותה עבה היא העיסה כשהיא כולה בימד: **כי גרסינן תניא נמי הכי כ"ש אומרים אין אופין פת עבה כי"ט** ולא גרסינן **בפסח: תניא נמי הכי.** ללאו משום חמץ נקט אלא משום טירחא דהא הכא לא תנא פסח: **וכסריקין המצויירים.** מלות המצויירות ואע"פ שאמרו לכתחלה אסור דיעבד שפיר דמי: **שוהה עליהן.** ליירן ואין נוחתין מהר לתנור וממתינין: **אפשר יעשה.** הלורה בדפוס ויקבענה בסריק: **כיון.** כלומר מהר בדמיפה אחת: **יאמרו כל הסריקין אסורין ושל בייתוס מותרין.** שהרי רוב נחתומין אין להן לותו דפוס: **לא של כל אדם אמרו.** לאסור דבעל הבית העושה לותן לעצמו אינו חושש לייפותן כל כך ואינו שוהה עליהן: **אלא של נחתומין.** העושין למכור ומקפידין על יופין ושוהין על ליותן: **איכא דאמרי לא של נחתומין אמרו.** לאסור שרגילין ובקיאין בדבר ויש להן דפוסין: **עושין סריקין.** מצויירין כמין רקיקין וכלבד שיהו דקין וקלושין דאין ממהרין להחמיץ אבל לא מציירין את העצים כגלוסקאות דמתוך עובין ממתינין בשהייה מועטת: **הסופגנין.** עשויין כספוג: **והדובשנין.** מטוגנין בדבש וכולן מין לחם: **והאיסקריטין.** עשויין כלפיחית דמתרגמינן איסקריטון (שמות טז) שלשין עיסתן רכה מאד: **חלת המסרת.** תרגום של מחבת (יחזקאל ד): **פטורין מן החלה.** דכתיב (במדבר טו) בהלכם מלחם הארץ והיו לאו לחם מינהו. ולקמיה [פ"ב] מפרש טעמא: **והמדומע.** חולין שנפלה תרומה לתוכן פטור דתרימו תרומה כתיב [במדבר טו] ולא שכבר היה תרומה: **חלוט של בעלי בתים.** אינו נעשה כתקון לחם: ריש לקיש אחולהו קאי ולאו לאפלוגי אדר' יהושע בן לוי אתא: **מעשה אילפס הן.** לפיכך לאו לחם הוא דקא סבר אין לחם אלא האפוי בתנור כדכתיב לממכס בתנור אחד (ויקרא ט): **והללו.** להכי פטורין לפי שעשאן בחמה ולא בתור: **שהרתיח.** האילפס ואחר כך הדביק בה הלחם דהוה ליה כעין מעשה תנור הלכך חייבין: **הינא.** איזה דפוס כל דורכה. לשון אל תאכלו ממנו גא [שמות יב]: **העשויה באילפס.** ואע"ג דלחם כעינן כדכתיב לחם עוני [דברים טז]: **מאי מצה הינא.** כלומר כמה מתפה ויהא יוצא בה: **שפורסה.** שמשברה. לשון פרוסה: **וכן לעניין לחמי תודה.** אם שחט הזבח עליהן מאחר שנתפת כעין הזה קידש הלחם והתודה כשיהה דהואיל[יט] וקרמו פניה דתנן במנחות [פח:] מי הלי גוונא בעינן: **אחד**

עין משפט נר מצוה

קמ א ש"ע או"ח סי' תפ סעיף ה:
קמא ב ג מי' פ"ג מהל' ריש הל' מ טוש"ע או"ח סי' תקז סעיף ו:
קמב ד מי' פ"ו מהל' מלה הל' ה סמג לאוין עט טוש"ע או"ח סי' תנד סעיף ת:
קמג ה מי' פ"ה מהל' מלה הל' טו סמג סס טוש"ע או"ח סי' תס סעיף ד:
קמד ו מי' פ"ו מהל' מלה הלכה יב סמג עשין קמח טוש"ע רי"ד סי' שכט סעיף מ:
קמה ז מי' פ"ו מהל' מלה הלכה ו טוש"ע או"ח סי' תמח סעיף ג:
קמו ח מי' סס טוש"ע שם סעיף ב:
קמז ט מי' פי"ב מהל' ספולי המקדש הלכה יח:

תורה אור השלם

ו. והקריב מזנו אחד מכל קרבן תרומה ליי' לכהן הזרק את דם השלמים לו יהיה: ויקרא ז יד

לעזי רש"י

ברייר"א [בריי"ד]. (לחם) חבוט, נלוש היטב.

רבינו חננאל

ושרתינן לאוקמה במצה בפסח, וכמה עבה טפח כעובי לחם הפנים שהיה מצה והיה עבוי טפח. ודחינן ואסקינן האי פת עבה פת מרובה היא, ומשום טירחא ובכל יום טוב הוא, ואמאי תנא בפסח משום דבעניגא דפסח הוה קאי. תניא נמי הכי ב"ש אומר אין אופין פת עבה ביום טוב וב"ה מתירין. ת"ר יוצאין בפת נקיה והדראה ובסריקין המצויירין ואף על פי שאמרו אין עושין סריקין המצויירין בפסח. ואמרינן מאי טעמא מפני שהאשה שוהה עליהן ומחמצתן. ועשו בדפוס, ודחו ואמרו אפילו בדפוס אין עושין. ופריקי רבן גמליאל אמר ר' צדוק לר' אלעזר בנו לא של כל אדם אמרו אין עושין אלא של נחתומין דבעו מסקי ליה טפי שהו עלייהו. איבא דאמרי הכי אמר ליה לא של נחתומין אמרו דסקיני ועבדו לעגל. אלא של כל אדם אמרו דלא בקיעי והני דבי ר"ג פקיעי. ר' יוסי אומר עושין סריקין כמין רקיקין ואין עושין סריקין כגרות כמין גלוסקאות. תנן התם הסופגנין והדובשנין והאסקריטין וחלת המשרת והמדומע פטורין מן החלה. מאי חלת המשרת

מסורת הש"ס

א) מלת אמר חסר בי' כילה כב:. ב) [כמילה לר' מרינוס]. ג) לקמן ת. ד) [בי' הערוך בע' כד בלשון בע"ז הוא אמר"ו], ה) [מ"ק יד.] חולין קז:. ו) [בי' הערוך ע' סדק ג' מן]. ז) תלה פ"ל [מ"ד]. ח) מנחות עח. [ע"ש]. ט) [סס]. י) [סוכה ה.]. כ) [צ"ל אחר ד"ה ביחוד]. ל) בס"ל ליתא דהואיל. מ) [וע' תוס' כילה כב: ד"ה דבפיסין]. נ) [וע"ש תוס' לקמן לט: ד"ה מאי]. ס) [בס"ל ליתא]. ע) [ע"ש]. פ) [ע"ל אחר ד"ה ביחוד]. צ) בס"ל ליתא דהואיל. ק) [וע' תוס' כילה כב: ד"ה דבפיסין]. ר) [וע"ש תוס' לקמן לט: ד"ה מאי]. ש) [בס"ל ליתא]. ת) [ע"ש]. א) [ע"ש]. ב) [ע"ש]. ג) [ע"ש]. ד) [ע"ש]. ה) [ע"ש]. ו) [ע"ש]. ז) [ע"ש]. ח) [ע"ש]. ט) [ע"ש]. י) [ע"ש]. יא) [ע"ש]. יב) [ע"ש]. יג) [ע"ש]. יד) [ע"ש]. טו) [ע"ש]. טז) [ע"ש]. יז) [ע"ש]. יח) [ע"ש]. יט) [ע"ש].

הגהות הב"ח

(א) גב' כמין גלוסקאות תגן התם הסופגנין והדובשנין וכן בי' הר"ן:

גליון הש"ס

גמ' ויקבענה ביון. וכן במתני' פ"ז דתמיד מ"מ פיתם מין. וכן במס' כלה פמ"ד ועפל על פניו וכיון אכר:

מוסף רש"י

וכמה פת עבה. שהתירו בית הלל (ביצה כב.), שכן מצינו בלחם הפנים. שהיא מצה כדאמרינן בכל המנחות בפות מצה (מנחות מ.) ועביו טפח כשמו לחם הפנים, יש לו פנים ואין פנים פחותין מטפח (ביצה כב.). בזריזין. אל בית גדמו שהיו אומנים חריפים בדבר (שם). בפת עמילה. כרי"ח בלע"ז, שהיה טעון ג' מאות שיפה, שפשוף ביד, וחמש מאות בעיטה, כתגרוף, אף אחת כוטבו אמים, אף אחת כוטבו אמים (שם). בעצים יבשין. מע"ו בלא היו מוסקין מלכרות עצים למערכה כמס' תענית (לא.) ומעצי לשכת הצנים היו אופין ומבשלים כל צרכי הקהל (ביצה כב.). בתנור חם. שמסיקין אותו בכל יום הן למנחות הן לצלי (שם). בתנור של מתכת. כמס' זבחים (נה.) אמרינן תנור של מקדש של מתכת היה מכוס שמי הלחם ולחם הפנים, שמסיקין וקדושתן בתנור, הוה ליה כלי חרס וכלי חרס לחרס לא עבדינן (ביצה שם). איבא דאמרי. רב נחוניה אמר שאלית את רבי ביחוד (שם). פת מרובה. ולאו משום חמוץ הוא אלא משום טרחא טרחא יתירא למחר ולוסה אחר (שם). תניא נמי הכי. דבשאר ידי"ח נמי נחלקו (שם). ובית הלל מתירין. שהפת נאפה יפה כבתנור מלא (שם). ובהדראה. קיבר (לקמן פ.). שאל בייתוס בן זונין. נחתוס אחד וכיתוס שמו היה לו דפוס אחד מלייר וסיה מוציא לחוכו את הסריקין והוא מלייר מיד, אמר להם אפשר יעשה בדפוס ויקבענה מיד (חולין קח.). כיון. מהר אלא טוחת. (ב"מ לג.). יאמרו כל הסריקין אסורין. כלומר בייתוס היה יכול לסרוק חלוחין בלי שהות לפי שהיה לו דפוס, ואעפ"כ אמרו חוטם לאמרי כל הסריקין כי (חו"ל יד.). ובמצה העשויה. כאפיה (חולין עח.). ואין חוטין נמשכין הימנה. דבכר אפיה כל דהו (שם). וכן לחמי תודה. שאם נאפו כל כך בשפת שחיעת הזבח שפורסה ואין חוטין נמשכין ממנה קדש הלחם (שם). פשיטא. דמד דינא אית לה לאלה ולחמי תודה, דהכא ודאי אמיר לחם (שם).

הדביק ולבסוף הרתיח נעשה כמי שעשאן בחמה ופטורין. והא נמי דתני יוצאים במצה ובמצה העשויה באלפס, אוקמ' בשהרתיח ולבסוף הדביק, ומצה נא כל שפורסה ואין חוטין נמשכין הימנה, ואילו נגדי מינה חוטי, בצק הוא עדיין ואסיר. דבעינן לחם וליכא. וכן לענין לחמי תודה.

זה חלוט של בעלי בתים שאמרנו למעלה. פירוש חלות שאינן אפויות בתנור אלא על המשרת. שהיא כמו טיגן, ואופין אותן החלות במשרת על ידי שמן, לפיכך נקראות חלות המשרת. כלומר חלות האפויות במשרת. פירוש מדומע, פירות שנתקנו ונפלה בהן תרומה נקרא דמוע. מאי טעמא הללו פטורין מן החלה, ריש לקיש אמר מפני שהן מעשה אלפס, ואינו קרוי לחם אלא האפוי בתנור. ור' יוחנן אמר אפילו מעשה אלפס חייבין בחלה, והללו לא עשאן באלפס על ידי האור אלא בחמה. ומותבינן לריש לקיש הסופגנין והדובשנין והאסקריטין עשאן באלפס חייבין בחמה פטורין. ומשני כגון שהרתיח האלפס ובסוף הדביק הסופגנין הללו באלפס חייבין. והכי קתני בד"א בשהרתיח ולבסוף הדביק, שנמצאת אפייתן. אבל